

Prez. 421/P1/19

uroczystości żałobnych
po śmierci śp. Marszałka J. Piłsudskiego.

zał. 50

Do

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Gabinet Ministra

W WARSZAWIE

Wiadomość o zgonie śp. Marszałka J. Piłsudskiego rozeszła się lotem błyskawicy po całym kraju, zanim jeszcze Konsulat Generalny znalazł się w posiadaniu oficjalnego powiadomienia Pana Ministra Spraw Zagranicznych, wywołując wszędzie głęboką konsternację i przygnębienie, zwłaszcza u ludności żydowskiej pochodzącej z Polski. Dzienniki hebrajskie wydały nadzwyczajne dodatki, które rozchwytywano po ulicach. Tak z Jerozolimy jak i z bardziej oddalonych miejscowości: Haify, Tyberjady, Safedu, licznych kolonii żydowskich, nawet sąsiedniej Syrii, napływały do Konsulatu Generalnego liczne telefoniczne i telegraficzne zapytania.

Po uzyskaniu oficjalnego potwierdzenia tragicznej wiadomości telegramem Pana Ministra Spraw Zagranicznych, opuszczono flagę na gmachu Konsulatu Generalnego do połowy masztu, w ślad za czym poszedł przede wszystkim konsulat generalny francuski, który wywiesił flagę do połowy masztu, nie jak to jest w zwyczaju w dzień pogrzebu, lecz zaraz po uzyskaniu nieoficjalnej wiadomości o zgonie Marszałka, oraz rezydujący w Haifie przedstawiciel portów Gdyni i Gdańska, obywatel gdański, dr. Kurt Nawratzki.

Pierwszym, który złożył pisemną kondolencję na ręce Kierownika Konsulatu Generalnego, był p.o. Wysokiego Komisarza Palestyny, J. Hathorn Hall, D.S.O., O.B.E., M.C., następnie p.o. naczelnego sekretarza Rządu Palestyńskiego

H.H.Trusted, K.C., skarbnik Rządu Palestyńskiego W.J.Johnson, O.B.E., p.o.b.prokuratora generalnego L.I.N.Lloyd-Blöod, M.C., p.o. komisarza dla spraw migracji i statystyk, syn pierwszego wys.komisarza Palestyny, sir'a Herberta Samuela, E.H.Samuel, i szereg innych urzędników poszczególnych departamentów; Osobiście zaś: dziekan ciałka konsularnego, konsul generalny francuski, wice-hrabia d'Aumale; konsul gen. hiszpański, A.G.Carasco; konsul gen. austriacki, dr.I.Jorda, który podczas wojny światowej spotkał się z ś.p.Marszałkiem na terenach Małopolski; konsul Stan Zjedn.; Delegat Apostolski, Gustavo Testa; Biskup anglikański, Graham Brown; gubernator północnego okręgu, E.Keith-Roach,C.B.E. który specjalnie przybył do Jerozolimy samolotem; dowódca eskadry lotniczej, G.S.Reed, O.B.E.; zarząd "Domu Polskiego" w Jerozolimie, chrześcijańska kolonja polska, przybyły z Haify kapitan Statku "Polonia" E.Pacewicz, wraz z lekarzem okrętowym, dr.Abramowiczem; pkezes Stowarzyszenia Armji Polskiej w Ameryce, chwilowo bawiący w Palestynie, F.Dziób; naczelnik Wydz.Min.Spraw Wewn., H.Suchenek-Suchocki, wraz z członkami bawiącej w Jerozolimie wycieczki z Polski; skarbnik Uniwersytetu Hebrajskiego; poseł I.Grynbaum, członek Agencji Żydowskiej; b.poseł H.Farbstein, -prezesa krajowej organizacji "Mizrachi"; przełożeni zakonów: O.O.Dominikanów i OO.Białych; redaktorzy:J.Weftman, J.M.Wolman, I.Mastbaum; sekretarze Agencji Żydowskiej: Ch.Barlas i S.Eisenberg; dr.J.Thon, dyr.P.L.Co.; przedstawiciele Związku Żydów Polskich w Jerozolimie; przedstawiciele organizacji "Kupath Ramban", Jeszibetu "Sfat Emet"; rabini: A.Fisz, H.Sankiewicz, i M.Rosenthal; przedstawiciele Żydowskiego Funduszu Narodowego "Keren Kayemeth"; Żydowskiego Funduszu Podwalin, "Keren Hayesod Żydowskiej Rady Narodowej /Waad Leumi/ i liczny zastęp osób

prywatnych z pośród społeczeństwa żydowskiego.

Pisma kondolencyjne oprócz tego nadeszły: Kustosz Ziemi św., patriarcha armeński; Locum Tenens grecko-ortodoksyjnego patriarchatu; sekretarz kolonialny na Wyspie Cypr, w imieniu gubernatora tej wyspy; komendant brytyjskich sił zbrojnych w Palestynie; wikary patriarchatu armeńsko-katol.; wikary patriarchatu generalnego grecko-katolickiego; wikary patriarchatu syryjsko-katolickiego; zarząd seminarjum grecko-katolickiego św. Anny; p.o. gubernatora okręgu jerozolimskiego; naczelny rabin sefardyjski Palestyny, I. Meir; naczelny rabin aszkenazyjski Palestyny, A. I. Kook; Wielki mufti Jerozolimy Hadż Amin el-Musseini; naczelny rabin R. Katz z Petach Tikwa; rabin Dawid Borenstein, cadyk sochaczewski; prezydent miasta Jerozolimy, dr. Khalidi; rabin S. H. Weiss; --delegat światowej organizacji "Mizrachi" w Jerozolimie; Agencja Żydowska; Uniwersytet Hebrajski; Makopolska Gmina Izraelicka w Palestynie; organizacja "Kneseth Israel" w Jerozolimie; organizacja Central Aguda Israel; organizacja "Histadrut"/Peale Aguda Israel" w Jerozolimie; adwokat dr. Waschitz z organizacji rewizjonistów-sjonistów; sędzia dr. Korngrün z Haify; rabin J. Oskoza, rabin N. A. Shapiro, dr. J. N. Pomrok, lekarz por. W. P. z Haify; przedstawicielstwo linii Gdynia-Ameryka w Palestynie; Palestyńsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa w Tel-Awii; Związek Studentów Polskich "Jesziwa" w Hebronie; red. wydawn. "Orient-Express"; Palestyńsko-Rumuńska Izba Handlowa w Jaffie; Żydowska Rada Narodowa "Vaad Leumi"; prezydent Żydowskiego Funduszu Narodowego "Keren Kayemeth"; dyrektorjat Żydowskiego Funduszu Podwalin "Keren Hayesod"; rabin i prezes gminy żydowskiej w Safed M. Podhorzer; rabin Binem Alter, syn cadyka z Góry Kalwarji; Związek Żydów Polskich w Haifie; córka prezydenta Wszechświatowej Organizacji Sjonistycznej Nahuma

Sokołowa, p.Z.Raczkowska z mężem; dyrektorjat szkoły żydow.
im. Eweliny Rothschild, i wiele inn.

W sobotę dnia 18 maja 1935, t.j. w dniu uroczystości pogrzebowych w kraju, urządzonem zostało staraniem Konsulatu Generalnego w Kościele Kustodji Ziemi św. w Jerozolimie uroczyste nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś.p.Marszałka J.Piłsudskiego, na które przybyli: specjalny zastępca Wys. Komisarza, p.o.naczelnego sekretarza rządu palestyńskiego, p.o.prokuratora generalnego, p.o.gubernatora okręgu jerozolimskiego, skarbnik rządu palestyńskiego, przedstawiciele armji lotnictwa, komendant policji, delegat apostolski, kustosz Ziemi św. N.Jacopozzi, przedstawiciele patriarchatów: łacińskiego, grecko-ortodoksyjnego, armeńskiego, kościoła syryjskiego i abisyńskiego, biskup anglikański, przedstawiciele Agencji Żydowskiej, Żydowskiej Rady Narodowej, Żydowskiego Funduszu Podwalin, Żydowskiego Funduszu Narodowego, przedstawiciele patriarchatu grecko-katolickiego, armeńsko-katolickiego syryjsko-katolickiego i obrządku maronickiego, przedstawiciele licznych zakonów i organizacji religijnych, korpus konsularny w komplecie, reprezentanci prasy, zarząd "Domu Polskiego" i liczna chrześcijańska i żydowska kolonja polska. Naczelnym rabinów Palestyny: aszkenazyjskiego i sefardyjskiego, nie można było prosić na tę uroczystość z powodu, że przypadała ona na sobotę, dzień obowiązkowych modłów w synagodze.

W rzęście oświetlonym kościele św. Salwatora umieszczono katafalk, przykryty flagą polską, przed którym w pierwszym rzędzie osobne miejsce zajęli z jednej strony tylko kierownik Konsulatu Generalnego, z drugiej strony jedynie przedstawiciela wys.komisarza. W następnych rzędach zajęli miejsca wedle rangi: po prawej stronie szefowie admi-

nistracji brytyjskiej, przedstawiciele armji i lotnictwa, wyżsi urzędnicy, organizacje religijne i zarząd "Domu Polskiego" z kapelanem dr. E. Królem na czele, z lewej zaś strony korpus konsularny z dziekanem ciała konsularnego, w porządku wedle starzeństwa, przedstawiciele organizacyj narodowych żydowskich, społecznych i naukowych i inni.

Delikatną, zwłaszcza na tut. terenie sprawą przydziału miejsce zajmowało się dwóch urzędników Konsulatu Generalnego, oraz dwaj uproszeni do pomocy w tym względzie urzędnicy konsulatu generalnego włoskiego i konsulatu generalnego hiszpańskiego.

Uroczystości pogrzebowe odbyły się wedle ceremonjaku, który stosowany bywa przy podobnych uroczystościach w Jerozolimie z okazji zgonu głów państwa /n.p. śp. króla belgijskiego/ t.zn. bez jakichkolwiek kazań i przemówień. Po uroczystej Mszy św. żałobnej egzekwój przy katafalku odprawik osobiście w asystencji licznych kleru, sam delegat apostolski. Po skończonej uroczystości na ręce kierownika Konsulatu Gen. przedstawiciele władz, instytucyj i organizacyj składali jeszcze raz wyrazy współczucia.

Dnia 21 maja 1935, w porze wieczornej, odbył się w Wielkiej Synagodze "Zichron Moshe" w Jerozolimie uroczyste nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. Marszałka, urządzone staraniem związków i organizacyj Żydów Polskich, na które przybył kierownik Konsulatu Generalnego wraz z całym składem Urzędu konsularnego, liczne wybitne osobistości ze społeczeństwa polsko-żydowskiego, oraz tłumy wiernych. Pośniosze kazanie wygłosił rabin Kook, modły żałobne odprawik kantor siedlecki Pacowski, a ostatnie przemówienie wygłosił rabin Kleinlehrer. W przemówieniach wyżej wym. przebijała nuta szczerego bólu i głębokiego współczucia z powodu ciomu jaki dotknął Naród Polski i związane z nim od wieków żydowstwo polskie. Mówcy zwracali się z prośbą

do kierownika Konsulatu Generalnego, by zechciał być wyrazicielem tych uczuć wobec osieroczonego Rządu i Państwa Polskiego.

W dzień pogrzebu na gmachu rządowym i na budynkach wszystkich przedstawicielstw konsularnych, a ponadto na szkołach i instytucjach francuskich, wywieszono flagi do połowy masztu.

P.o.wysokiego komisarza, oraz tym z pośród najwyższych urzędników administracji brytyjskiej i dygnitarzy kościelnych, cywilnych i wojskowych, którzy bądź to osobiście składali wyrazy współczucia, bądź też osobiście w uroczystościach pogrzebowych brali udział, kierownik Konsulatu Gen. złożył następnie wizyty, wszystkim zaś innym przesłano bądź to odręcznie, bądź też specjalne pisma.

Prasa palestyńska poświęciła pamięci Marszałka liczne, w serdecznym tonie utrzymane, artykuły i wspomnienia pośmiertne, które ujęciem swym i rozmiarami przenosiły artykuły pojawiające się w podobnych wypadkach /jak n.p. z okazji śmierci króla Alberta, króla Aleksandra i t.p./. Artykuły te i notatki przedłożył już M.S.Z. Konsulat R.P. w Tel-Awiiwie.

Przy niniejszem Konsulat Generalny załącza oryginały pism kondolencyjnych wybitniejszych osobistości do ew. użytku.

Otrzymują:

1. M.S.Z., GMB, - jak wyżej
2. M.S.Z., Dep. Pol. Ek., Wydz. Wschodni
3. M.S.Z., Dep. Pol. Ek., Wydz. Prasowy
4. Ambasada R.P. w Londynie
5. Konsulat R.P. w Tel-Awiiwie

/dr. Z. Kurnikowski/
Konsul Generalny R.P.